

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2016
Α' ΦΑΣΗ

E_3.Αλ3Α(α)

ΤΑΞΗ: Γ' ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ: ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ

Ημερομηνία: Πέμπτη 7 Ιανουαρίου 2016
Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΔΙΑΔΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Α. ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ¹

Μετά από αυτά, λοιπόν, είπα, παράστησε τη δική μας φύση ως προς την παιδεία και την απαιδευσία με μια τέτοια εικόνα. Φαντάσου, δηλαδή, μέσα σε μια υπόγεια κατοικία όμοια με σπηλιά, η οποία έχει την είσοδο ανοιχτή προς το φως σε όλο το μήκος της σπηλιάς, μέσα σ' αυτή να βρίσκονται άνθρωποι από την παιδική τους ηλικία δεμένοι με δεσμά και στα πόδια και στον αυχένα, ώστε να μένουν καθηλωμένοι και να βλέπουν μόνο μπροστά τους, χωρίς να μπορούν να στρέφουν γύρω το κεφάλι τους λόγω των δεσμών τους. Ακόμη (φαντάσου) ένα φως από φωτιά να καίει γι' αυτούς από ψηλά και μακριά και πίσω τους. Και ανάμεσα στη φωτιά και τους δεσμώτες να περνά από ψηλά ένας δρόμος, παράλληλα στον οποίο φαντάσου να έχει χτιστεί ένας μικρός τοίχος, όπως ακριβώς έχουν τοποθετηθεί από τους ταχυδακτυλουργούς μπροστά τους τα παραπετάσματα, πάνω στα οποία δείχνουν τις ταχυδακτυλουργίες τους.

Β1. Ο Σωκράτης περιγράφοντας τη σπηλιά τονίζει ότι οι δεσμώτες φωτίζονται από μία τεχνητή πηγή, τη φωτιά, και όχι άμεσα από τον Ήλιο. Η **φωτιά** που καίει στη σπηλιά πίσω από τους δεσμώτες φωτίζει τον χώρο και βοηθά στη δημιουργία σκιών από πραγματικά αντικείμενα στα τοιχώματα. Έτσι, οι δεσμώτες, χωρίς να έχουν πρόσβαση στο αληθινό φως του Ήλιου, θεωρούν πραγματικές τις σκιές

¹ Η μετάφραση αντλήθηκε από το Ψηφιακό Εκπαιδευτικό Βοήθημα (study4exams).

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2016

Α' ΦΑΣΗ

E_3.Αλ3Α(α)

και αγνοούν οτιδήποτε υπάρχει πέρα από αυτές· η **Αίσθηση** είναι για αυτούς η πηγή της γνώσης τους. Επομένως, η φωτιά συμβολίζει για τους δεσμώτες την **πηγή της γνώσης** τους.

Ωστόσο, ο **Ήλιος**, το φυσικό φως, φωτίζει τον χώρο έξω από τη σπηλιά, τον πραγματικό δηλαδή **κόσμο στον οποίο κυριαρχεί η Νόηση**. Ο φωτεινός κόσμος, λοιπόν, είναι ο κόσμος των Ιδεών και ο Ήλιος **συμβολίζει την ύψιστη Ιδέα του Αγαθού**. Παρόλο που ο Πλάτωνας δε διευκρινίζει με σαφήνεια την έννοια του Αγαθού, μπορεί να ειπωθεί ότι αυτό είναι α. το «είναι» και ό,τι διατηρεί το «είναι», β. η τάξη, ο κόσμος και η ενότητα που διαπερνά και συνέχει την πολλαπλότητα, και γ. ό,τι παρέχει την αλήθεια και την επιστήμη.

Συμπεραίνουμε ότι ο Σωκράτης παρουσιάζοντας την αντίθεση ως προς την προέλευση του φωτός για τη σπηλιά και τον πραγματικό κόσμο κατορθώνει να αναδείξει τη διαφορά που υπάρχει ανάμεσα στον κόσμο της Αίσθησης και στον κόσμο της Νόησης. Σε αυτή τη διάκριση θα στηρίξει στη συνέχεια αφενός τη δυσκολία των απελευθερωμένων δεσμοτών να συνηθίσουν το φως του Ήλιου και αφετέρου την υποχρέωση τους να επιστρέψουν στο σπήλαιο και να βοηθήσουν τους πρώην συν-δεσμώτες τους.

B2. «ἀπείκασον»

Με το ρήμα «ἀπείκασον» ο Σωκράτης απευθύνεται στον Γλαύκωνα και τον παρακινεί να φανταστεί μια εικόνα. Κατ' αυτόν τον τρόπο ο φιλόσοφος εισάγει τους συνομιλητές του στην αλληγορία του σπηλαίου. Ως αλληγορία νοείται μία παρομοίωση ή μεταφορά, η οποία εκτείνεται σε όλο το έργο και ουσιαστικά είναι ένας τρόπος έκφρασης του συγγραφέα κατά τον οποίο άλλα λέει και άλλα εννοεί. Με τη χρήση της αλληγορίας ο Πλάτωνας κερδίζει το ενδιαφέρον και την προσοχή των αναγνωστών, ενώ καθιστά πιο κατανοητές τις δύσκολες φιλοσοφικές έννοιες που πραγματεύεται. Εξάλλου, η αλληγορία χρησιμοποιείται με σκοπό να δείξει ο φιλόσοφος πώς αντιλαμβάνεται ο ίδιος τον κόσμο και όχι για να αιτιολογήσει την κατάσταση του κόσμου.

«ἄτοπον εἰκόνα»

Η φράση αποτελεί το πρώτο αξιολογικό σχόλιο του Γλαύκωνα για την αλληγορία του σπηλαίου, όπως την παρουσίασε ο Σωκράτης. Με το σχόλιο αυτό εκφράζεται η έκπληξή του, ενώ με την επανάληψη της λέξης «ἄτοπον» υπονοείται μια συγκρατημένη επιφύλαξη για όσα είπε ο φιλόσοφος. Επιπλέον, το σχόλιο αυτό προωθεί τον διάλογο και δίνει την αφορμή στον Σωκράτη να επεξηγήσει την εικόνα που περιέγραψε.

«ὁμοίους ἡμῖν»

Η φράση αποτελεί την πρώτη διευκρίνιση της αλληγορίας. Ο Σωκράτης επισημαίνοντας ότι οι δεσμώτες μοιάζουν με τους ανθρώπους των σύγχρονων κοινωνιών ουσιαστικά παραλληλίζει τον κόσμο του σπηλαίου με τον αισθητό κόσμο. Οι άνθρωποι ζουν στο σκοτάδι της αμάθειας και είναι δέσμιοι των ψευδαισθήσεων και των προκαταλήψεών τους, ενώ στην πολιτική ζωή την εξουσία ασκούν οι «ἀπαίδευτοι» και όχι οι φιλόσοφοι. Με αυτή την αφορμή θα προχωρήσει στη συνέχεια στην ανάλυση της υποχρέωσης των πεπαιδευμένων να αναλάβουν την πολιτική ζωή και να βοηθήσουν τους υπόλοιπους πολίτες να απελευθερωθούν από τα ψεύδη.

- B3. α. Λάθος
β. Σωστό
γ. Λάθος
δ. Λάθος
ε. Σωστό

- B4. α.² φῶς – σκότος
μένειν - ἀπιέναι
ὄπισθεν - ἔμπροσθεν
ὁμοίους – ἀνομοίους

- β. α – 6, β – 7, γ – 3, δ – 5, ε – 4, στ – 2

² Οι απαντήσεις είναι ενδεικτικές.

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Γ1. ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ³

Όσο υπήρχε ειρήνη, η περιουσία μας ήταν φανερή και ο πατέρας ήταν καλός γεωργός. Όταν, όμως, εισέβαλαν οι εχθροί, όλα αυτά τα στερηθήκαμε. Επομένως, εξαιτίας αυτών των ίδιων γεγονότων, ήμασταν πρόθυμοι απέναντί σας, γιατί γνωρίζαμε ότι από πουθενά δεν θα έχουμε χρήματα να σας πληρώσουμε, επειδή, όμως, είμαστε πρόθυμοι απέναντί σας έχουμε την αξίωση να κερδίσουμε την εύνοιά σας. Και, όμως, βλέπουμε ότι εσείς, κύριοι δικαστές, εάν κάποιος, αφού παρουσιάσει τα παιδιά του, κλαίει και οδύρεται, λυπάστε τα παιδιά του, αν χάσουν εξαιτίας του τα πολιτικά τους δικαιώματα, και συγχωρείτε τα σφάλματα των πατέρων λόγω των παιδιών, για τα οποία δεν γνωρίζετε ακόμη αν θα γίνουν καλοί ή κακοί πολίτες, όταν ενηλικιωθούν. Για εμάς, όμως, γνωρίζετε ότι ήμασταν πρόθυμοι απέναντί σας και ότι ο πατέρας μας δεν έχει διαπράξει καμία αδικία. Επομένως, είναι πολύ δικαιότερο να είστε επιεικείς σ' αυτούς που έχετε δοκιμάσει παρά σ' αυτούς που δεν γνωρίζετε τι λογής άνθρωποι θα γίνουν. Έχουμε πάθει το αντίθετο από τους άλλους ανθρώπους.

Γ2. προθυμότατοι, χάριτος, παισί(ν), έμαυτοῦ, (ῶ) πάτερ, εἰσβαλλε, ἴστε, ήξιου, πειρῶο, πάθη⁴

Γ3. α. γεωργός: κατηγορούμενο στο υποκείμενο του ρήματος ἦν, ὁ πατήρ, τούτων αντικείμενο στο ρήμα ἐστερήθημεν, εὕρισκεσθαι: τελικό απαρέμφατο, αντικείμενο στο ρήμα ἀξιούμεν (ταυτοπροσωπία), αὐτοῦ: ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός, γενική κτητική στο παῖδας, τῶν πατέρων: ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός, γενική υποκειμενική στο τάς ἁμαρτίας, τοῖς ἀνθρώποις: ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός, δοτική αντικειμενική στο τούναντίον

³ Η μετάφραση αποδόθηκε όπως θα μπορούσε να αποδοθεί από κάποιον μαθητή και όχι από κάποιον φιλόλογο

⁴ Οι απαντήσεις στις γραμματικές ασκήσεις στηρίχθηκαν στο εγχειρίδιο της σχολικής γραμματικής Μιχ. Χ. Οικονόμου, Γραμματική της Αρχαίας Ελληνικής, ΟΕΔΒ

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2016
Α' ΦΑΣΗ

E_3.Αλ3Α(α)

β. ειδότες: αιτιολογική μετοχή, συνημμένη στο υποκείμενο του ρήματος ήμεν, ήμεῖς που εννοείται. Η μετοχή έχει θέση επιρρηματικού προσδιορισμού της αιτίας στο πρόθυμοι ήμεν. Είναι αντικειμενικής αιτιολογίας, διότι δε συνοδεύεται από κάποιο μόριο.

Δευτερεύουσα αιτιολογική πρόταση: γ. ἐπεὶ ἦσμεν

ἐλεοῦντας: κατηγορηματική μετοχή. Αναφέρεται στο αντικείμενο του ρήματος ὀρῶμεν, ὑμᾶς, το οποίο ταυτοχρόνως είναι και υποκείμενο της μετοχής. Η κατηγορηματική μετοχή έχει θέση κατηγορηματικού προσδιορισμού στο ὑμᾶς.

Δευτερεύουσα ειδική πρόταση: β. ὅτι ὑμεῖς ἐλεεῖτε⁵

⁵ Οι απαντήσεις στις συντακτικές ασκήσεις στηρίχθηκαν στα εγχειρίδια των σχολικών συντακτικών Π. Μπίλλα, Συντακτικό της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας, ΟΕΔΒ και Α. Β. Μουμτζάκης, Συντακτικό της Αρχαίας Ελληνικής, ΟΕΔΒ